

بیماریهای عفونی شایع در مدارس

شناخت و آگاهی از علائم و راههای کنترل بیماریهای شایع در مدارس می‌تواند کمک مؤثری به والدین، معلمین و مدیران مدرسه در رابطه با بهداشت مدارس و جلوگیری از پیشرفت بیماری خود فرد و همه‌گیر شدن آن در میان دیگر دانش‌آموزان می‌نماید. علائمی از قبیل رنگ پریدگی یا برافروختگی، آبریزش از بینی، قرمزی چشم‌ها - پلک قرمز و متورم، بثورات جلدی، عطسه، سرفه، سردرد، سرگیجه، تب، دل درد و خستگی بی‌مورد و غیره ممکن است مقدمه یک بیماری واگیر باشد که بایستی مورد توجه مربیان یا والدین قرار گیرد و براساس آن دانش‌آموز به پزشک ارجاع گردد. نکته مهم این است که مربیان و والدین متوجه باشند که علائم فوق بدون دلیل نیست و احتیاج به دقت و صرف وقت دارد و نباید که از کنار آن بی‌تفاوت گذشت. در زیر تعدادی از بیماریهای عفونی که می‌توانند در مدارس شایع شوند بطور مختصر جهت آگاهی ارائه می‌گردد.

آنزین استرپتوکوکی

عامل بیماری : استرپتوکوک بتا همولیتیک از گروه A
علائم بیماری : تب شدید - گلودرد - برافروختگی صورت - گاهی دل درد و استفراغ - تورم غدد گردن .
دوره کمون : از ۲ تا ۵ روز .
دوره واگیری : تا ۲۴ ساعت بعد از شروع درمان و قطع تب .
روش انتقال بیماری : تماس مستقیم و نزدیک با فرد مبتلا.
روش کنترل و پیشگیری بیماری : آموزش بهداشت فردی ، تاکید بر درمان قطعی بیماری (تزریق پنی سیلین یا استفاده از آنتی‌بیوتیک خوراکی به مدت ۱۰ روز .

آنفلوآنزا

عامل بیماری : ویروس آنفلوآنزا نوع A و B و C .
علائم بیماری : تب - لرز - سردرد - درد عضلات و استخوانها - آبریزش از بینی - گلودرد - سرفه‌های شدید و مداوم .
دوره کمون : ۲۴ تا ۷۲ ساعت .
دوره واگیری : یک روز قبل تا سه روز بعد از بروز علائم بیماری .
روش انتقال بیماری : ذرات پراکنده در هوا بعد از سرفه و یا عطسه .
روش کنترل و پیشگیری بیماری : آموزش بهداشت فردی ، تهویه هوای مراکز جمعی .

اوریون

عامل بیماری : ویروس اوریون
علائم بیماری : تب - متورم شدن یک یا چند غده بزاقی بناگوشی همراه با درد.
دوره کمون : ۲ تا ۳ هفته و بطور متوسط ۱۸ روز .
دوره واگیری : ۷ روز قبل تا ۹ روز پس از شروع ورم غدد بزاقی و یا سایر تظاهرات .
روش انتقال بیماری : تماس مستقیم با بزاق دهان افراد آلوده .
روش کنترل و پیشگیری بیماری : جداسازی بیمار تا ۹ روز پس از ورم غدد بزاقی ، ضدعفونی کردن اشیائی که به ترشحات بینی و گلو آلوده شده است ، واکسیناسیون .

آبله مرغان

عامل بیماری : ویروس هرپس وار سیلا
علائم بیماری : تب خفیف - بی‌حالی - بی‌اشتهایی - بثورات جلدی آبدانه‌ای که از تنه شروع و به همه نقاط بدن منتشر می‌شود.
دوره کمون : ۲ تا ۳ هفته به طور متوسط ۱۳ تا ۱۷ روز .

دوره واگیری : یک روز قبل از پیدایش بثورات تا وقتی که همه بثورات دکمه می‌بندد. (معمولاً ۷ تا ۸ روز)
روش انتقال بیماری : مستقیماً از شخص به شخص و یا از طریق انتشار ترشحات مجاری تنفسی و یا مایعات طاول‌ها.
روش کنترل و پیشگیری بیماری : جداسازی بیمار بمدت یک هفته بعد از بثورات ، ضدعفونی کردن وسایل آلوده به ترشحات بینی ، گلو و زخم بیمار ، تزریق گامابولین تا ۹۶ ساعت بعد از تماس با فرد مبتلا .

تبخال نوع اول

عامل بیماری : ویروس هر پس - هو مینیس سیمپلکس
علائم بیماری : تب - جوشهای بهم پیوسته روی لبها و بینی ، در نوع شدید تورم دهان و لثه‌ها با ضایعات آبدانه ای در ناحیه گلو ، حنجره ، تورم شدید قرنیه .

دوره کمون : ۲ تا ۱۲ روز .

دوره واگیری : دفع ویروس از بزاق تا ۷ هفته بعد از بهبودی هم از دهان مشاهده شده است.

روش انتقال بیماری : تماس با طاول‌ها و بزاق فرد مبتلا.

روش کنترل و پیشگیری بیماری : رعایت بهداشت فردی و جلوگیری از تماس با بزاق فرد مبتلا .

دیفتری

عامل بیماری : کورینه باکتریوم دیفتریا

علائم بیماری : گلودرد خفیف - بزرگی و حساسیت غدد لنفاوی گردن در آشکال خیلی شدید - تورم شدید - خیز یا ادم ناحیه گردن .

دوره کمون : ۲ تا ۵ روز .

دوره واگیری : تا زمانی که باسیل زنده فعال در جراحات بیمار وجود دارد ندرتاً تا ۴ هفته ادامه دارد .

روش انتقال بیماری : تماس مستقیم با فرد آلوده و یا حاملین میکروب و بندرت تماس با اشیاء آلوده و شیرخام .

روش کنترل و پیشگیری بیماری : واکسیناسیون ، جداسازی بیمار تا ۱۴ روز بعد از درمان آنتی بیوتیک و یا بعد از ۲۴ ساعت بعد از منفی شدن کشت ترشحات گلو و بینی .

سرماخوردگی

عامل بیماری : رینو ویروس

علائم بیماری : ترشح بینی و چشم - تحریک ناحیه گلو - بینی احساس سرما و بیقراری .

دوره کمون : ۱۲ تا ۷۲ ساعت و معمولاً ۲۴ ساعت .

دوره واگیری : ۲۴ ساعت قبل از نشانه های بالینی تا ۵ روز بعد از آن .

روش انتقال بیماری : ترشحات دهان و بینی در اثر سرفه و عطسه و اشیاء آلوده به این ترشحات .

روش کنترل و پیشگیری بیماری : آموزش بهداشت فردی ، جلوگیری از انتشار ویروس با گرفتن دستمال جلدی بینی و دهان به خصوص هنگام عطسه و سرفه .

سل

عامل بیماری : باسیل میکوباکتریوم

علائم بیماری : تب - عرق شبانه - کم شدن وزن - ضعف - سرفه به همراه خلط خونی .

دوره کمون : ۴ تا ۱۲ هفته از شروع آلودگی تا سالها بعد از آلودگی و یا به صورت مخفی برای تمام عمر .

دوره واگیری : در تمام مدتی که باسیل‌های آلوده کننده خارج می شوند ، و معمولاً تا ۱۴ روز پس از شروع درمان با آنتی بیوتیک .

روش انتقال بیماری : ترشحات حلق که با سرفه خارج می شود ، خلط آلوده کننده و در مورد سل گاوی لبنیات آلوده و گوشت حیوان بیمار .

روش کنترل و پیشگیری بیماری : آموزش بهداشت به مردم ، واکسیناسیون ، از بین بردن گاوهای آلوده و پاستوریزه کردن شیر و لبنیات آنها ، جداسازی بیمارانی که درمان دریافت نکرده اند و یا کمتر از ۱۴ روز دریافت کرده اند.

سرخک

عامل بیماری : موربیلی ویروس

علائم بیماری : تب - آبریزش از بینی و چشم - سرفه - وجود دانه های قرمز رنگ یک دست که ابتدا از پشت گوش شروع و سپس صورت و بعد تنه و دست و پا را فرا می گیرد.

دوره کمون : ۸ تا ۱۴ روز .

دوره واگیری : کمی قبل از شروع تب تا ۴ روز بعد از ظهور لکه های پوستی .

روش انتقال بیماری : ترشحات دهان و حلق ، انتقال از طریق هوا یا اشیاء آلوده به ویروس

روش کنترل و پیشگیری بیماری : واکسیناسیون ، جداسازی بیماران بمدت ۳ تا ۴ روز بعد از ظهور لکه های پوستی .

سرخچه

عامل بیماری : ویروس روبلا

علائم بیماری : تب - سردرد - بیقراری - نزله خفیف - التهاب ملتحمه چشم و التهاب غدد پشت گردن .

دوره کمون : ۱۴ تا ۲۱ روز بعد از تماس با ویروس .

دوره واگیری : یک هفته قبل از شروع بثورات جلدی تا حداقل ۴ روز بعد از آن.

روش انتقال بیماری : ترشحات دهان و گلو و بینی فرد مبتلا .

روش کنترل و پیشگیری بیماری : واکسیناسیون ، جداسازی بیماران مبتلا

فلج اطفال

عامل بیماری : ویروس پولیو نوع ۱ و ۲ و ۳

علائم بیماری : تب - بی قراری - سردرد - حالت تهوع و استفراغ - سفتی گردن و پشت پا یا بدون فلج شل .

دوره کمون : در شکل فلجی بطور متوسط بین ۷-۱۴ روز .

دوره واگیری : دقیقاً مشخص نیست در ترشحات گلو تا ۳۶ ساعت و در مدفوع تا ۷۲ ساعت بعد از عفونت قابل رویت است و معمولاً در چند روز اول بعد از تظاهرات بالینی بیشترین امکان انتقال است .

روش انتقال بیماری : تماس مستقیم و نزدیک با فرد بیمار ، انتشار مدفوعی دهانی ، گاهی شیر و مواد غذایی آلوده .

روش کنترل و پیشگیری بیماری : واکسیناسیون ، آموزش بهداشت فردی و اجتماعی ، ضدعفونی کردن آب و وسایل بیمار .

هپاتیت عفونی

عامل بیماری : اینترو ویروس نوع A

علائم بیماری : تب همراه با یرقان - بی اشتهاپی - تهوع و استفراغ - بیقراری - دل درد به خصوص سمت راست زیر دنده ها - تغییر

رنگ ادرار (برنگ چای) - مدفوع سفید و چرب .

دوره کمون : به طور متوسط ۲۵ تا ۳۰ روز .

دوره واگیری : دو هفته قبل از ظهور علائم تا ۴ هفته بعد از آن .

روش انتقال بیماری : مدفوعی دهانی - از طریق آب - غذا - شیر - گوشت - سالاد یا صدفها و حلزون های نیم پز که با مدفوع بیمار آلوده شده باشد .

روش کنترل و پیشگیری بیماری : آموزش بهداشت فردی ، دفع بهداشتی ادرار و مدفوع ، ضدعفونی کردن توالت ها .

کچلی سر

عامل بیماری : تنیاکاپتیسین

علائم بیماری : اول به شکل سرخدانه ظاهر می شود و بعد موهای قسمت مبتلا شکننده شده و آن ناحیه بی مو می شود.

دوره کمون : ۱۰ تا ۱۴ روز .

دوره واگیری : در تمام مدتی که زخم سر و قارچ زنده بر روی وسایل و لوازم بیمار باقی است.

روش انتقال بیماری : تماس مستقیم با زخم فرد بیمار و تماس غیرمستقیم با شانه ، حوله ، روسری و وسایل آرایش فرد مبتلا .

روش کنترل و پیشگیری بیماری: گذاشتن کلاه یا روسری، جوشاندن روسری و کلاه و لباس، شستشوی روزانه زخم، استفاده از داروی ضدقارچ.

کچلی ناخن

عامل بیماری: تنیا انگولوم

علائم بیماری: ناخن بتدریج ضخیم - بی رنگ می شود و زیر آن مایع پنیری شکل جمع شده و ناخن از انگشت جدا می شود.

دوره کمون: مشخص نیست.

دوره واگیری: تا زمانی که زخم وجود دارد.

روش انتقال بیماری: پوست ناخن فرد مبتلا

روش کنترل و پیشگیری بیماری: ضدعفونی کردن کف حمام ها، دفع بهداشتی فاضلاب ها.

کچلی بدن

عامل بیماری: تنیا کورپوریس

علائم بیماری: عفونت نقاط مو دار بدن که با ضایعات مسطح و منتشر حلقه ای شکل ظاهر می شود.

دوره کمون: ۴ تا ۱۰ روز

دوره واگیری: در تمام مدتی که ضایعات پوستی وجود دارد و قارچ زنده بر روی لوازم آلوده موجود هست.

روش انتقال بیماری: تماس مستقیم یا غیرمستقیم پوست با پوسته های زخم.

روش کنترل و پیشگیری بیماری: شستشوی حوله و لباس، گندزدایی حمام ها، مراکز ورزشی، ضد عفونی کردن آب استخرها.

کچلی پاها

عامل بیماری: تنیا پدیس

علائم بیماری: ترک خوردن و پوسته پوسته شدن در ناحیه بین انگشتان پا و طاول هایی که حاوی مایع آبکی است و با پوشیدن

کفش تنگ و عرق کردن پا بیشتر می شود.

دوره کمون: مشخص نیست.

دوره واگیری: در تمام مدتی که ضایعات پوستی وجود دارد.

روش انتقال بیماری: تماس مستقیم و غیرمستقیم با ضایعات پوستی.

روش کنترل و پیشگیری بیماری: شستن و جوشاندن جورابهای آلوده و خودداری از پوشیدن کفش تنگ.

شپش (پدیکلوز)

عامل بیماری: شپش سر، بدن.

علائم بیماری: آلودگی قسمت های مودار بدن و البسه به خصوص در مسیر داخل درز لباس ها با شپش، تخم و لارو آن ایجاد

می شود و باعث خراش پوست به علت خارش می شود.

دوره کمون: تخم شپش بعد از یک هفته باز می شود و تقریباً بعد از ۲ هفته به بلوغ جنسی می رسد.

دوره واگیری: در تمام مدتی که شپش زنده بر موی شخص یا لباس او وجود دارد و تخم ها (رشکها) از بین نرفته است.

روش انتقال بیماری: تماس مستقیم با فرد آلوده و تماس با روسری، کلاه، شانه یا لباس فرد آلوده.

روش کنترل و پیشگیری بیماری: پرهیز از تماس بدن با افراد آلوده، آموزش در مورد شستن لباس و ملافه در آب گرم،

گندزدایی همزمان شپش سر و بدن و شستشوی لباسها و ملافه ها، استفاده از داروی ضدشپش.

آسکاریدوز

عامل بیماری: کرم آسکاریس

علائم بیماری: اکثراً علائم خفیف و مبهم دارد که با دل درد - استفراغ - بیقراری - اختلال خواب و گاهی با علائم تنفسی به صورت

سرفه - تنفس نامنظم - تب و گاهی انسداد روده ظاهر می شود.

دوره کمون: تخم جنین دار دو ماه بعد از رسیدن به روده بالغ می شود.

دوره واگیری : تا زمانی که کرم بالغ ماده در روده باشد.

روش انتقال بیماری : مستقیم از انسان به انسان صورت نمی گیرد ، خوردن تخم کرم که در خاکهای آلوده ، گرد و خاک ، سبزیجات و غذای آلوده به تخم کرم منتقل می شود.

روش کنترل و پیشگیری بیماری : دفع بهداشتی مدفوع ، آموزش بهداشت ، جلوگیری از آلودگی غذا ، جلوگیری از خوردن غذای آلوده و به زمین افتاده.

اکسیور (کرمک)

عامل بیماری : انتروبیوس ورمیکولاریس

علائم بیماری : خارش مقعد - مختل شدن خواب - حساسیت شدید و تحریک موضعی گاهی همراه با علائم آپاندیسیت و یا بسته شدن لوله‌های رحمی بروز می کند .

دوره کمون : ۴ تا ۶ روز .

دوره واگیری : تا زمانی که کرم بالغ تخم گذاری می کند.

روش انتقال بیماری : از طریق مدفوعی دهانی بوسیله دستهای آلوده فرد بیمار یا بطور غیرمستقیم تخم های چسبیده به لباس و وسائل زندگی.

روش کنترل و پیشگیری بیماری : از بین بردن منبع آلودگی ، حمام روزانه (بصورت دوش) ، ضدعفونی و جوشاندن لباس‌های زیر و ملافه ها ، آموزش بهداشت فردی و اجتماعی ، استفاده از دارو برای همه افراد یک خانواده یا مجتمع .

آمیباژ

عامل بیماری : آمیب هیستولیتیکا

علائم بیماری : اسهال حاد و شدید - تب - لرز - اسهال خونی با بلغم و به تناوب یبوست .

دوره کمون : چند روز تا چند ماه .

دوره واگیری : در تمام مدتی که کیست دفع می شود.

روش انتقال بیماری : آب آلوده یا دست آلوده ، افرادی که با غذا سر و کار دارند ، مگس .

روش کنترل و پیشگیری بیماری : دفع بهداشتی مدفوع انسان ، پالایش آب ، رعایت نکات بهداشتی در تهیه و پخت غذا ، کنترل مگس ، ضدعفونی و شستن سبزیجات .

ژیاردیازیس

عامل بیماری : ژیا ردیا لامبلیا

علائم بیماری : اسهال مزمن - رفع چربی از طریق مدفوع - دل پیچه - مدفوع بد بو و کم رنگ - گاهی کاهش وزن .

دوره کمون : از یک تا ۴ هفته .

دوره واگیری : تا زمانی که انگل در روده وجود دارد.

روش انتقال بیماری : آلودگی آب و غذا و سبزیجات .

روش کنترل و پیشگیری بیماری : جوشاندن آب آشامیدنی ، ضدعفونی کردن با کلر.

تهیه و تنظیم : علی محمد شاهیمانی

کارشناس مسؤؤل مبارزه با بیماریها

آذر ۸۵